

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.5.2.2>

NOWOCZESNE PEDAGOGICZNE PODEJŚCIE DO KSZTAŁTOWANIA UMIEJĘTNOŚCI MOTORYCZNYCH U MŁODSZYCH UCZNIÓW W PROCESIE POZASZKOLNYCH ZAJĘĆ PŁYWACKICH

Ivan Somov

aspirant Wołyńskiego Narodowego Uniwersytet imienia Łesi Ukrainki (Łuck, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-1200-3332

e-mail: Somovivan555@gmail.com

Serhii Kozibrotskyi

kandydat nauk z wychowania fizycznego i sportu, docent,

docent Katedry Teorii Wychowania Fizycznego i Rekreacji,

Wołyńskiego Narodowego Uniwersytet imienia Łesi Ukrainki (Łuck, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-9112-4396

e-mail: Kozibrotskyi.Sergiy@vnu.edu.ua

Nataliia Zakhosha

kandydat nauk z wychowania fizycznego i sportu, docent,

docent Katedry Fitness i Sportów Cyklicznych,

Wołyńskiego Narodowego Uniwersytet imienia Łesi Ukrainki (Łuck, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1095-5738

e-mail: Zakhosha.Nataliya@vnu.edu.ua

Volodymyr Zakhoshyi

kandydat nauk pedagogicznych, docent,

docent Katedry Teorii Sportu i Kultury Fizycznej,

Wołyńskiego Narodowego Uniwersytet imienia Łesi Ukrainki (Łuck, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-0921-565X

e-mail: Zakhoshyi.Volodymyr@vnu.edu.ua

Adnotacja. W artykule podkreślono teoretyczne aspekty kształtowania zdolności i umiejętności motorycznych u młodszych uczniów w pływaniu podczas pracy pozaszkolnej. Podkreślono dominację kierunku gry zajęć pozalekcyjnych w pływaniu z dziećmi w wieku szkolnym. Ten sposób prowadzenia zajęć jest uważany przez specjalistów za najbardziej produktywny wśród młodszych uczniów. Ustalono, że kształtowanie zdolności i umiejętności motorycznych u młodszych uczniów w pływaniu należy rozpatrywać w manifestacji dwubiegunowej: z jednej strony jako wynik ukierunkowanej formacji, a z drugiej jako produktywny środek wykonywania zadań motorycznych. Ustalono, że zajęcia z pływania o charakterze zabawowym i wywoływane przez nie pozytywne emocje wzmacniają procesy fizjologiczne w ciele i poprawiają pracę wszystkich jego narządów i układów. Również skutecznie wpływają na rozwój procesów umysłowych, mobilizują wolę, wytrwałość w rozwiązywaniu różnych problemów motorycznych związanych z pływaniem. Wartość gier polega na tym, że nabyte cechy, udolności, umiejętności są powtarzane i ulepszone w nowych, szybko zmieniających się warunkach.

Słowa kluczowe: umiejętności motoryczne, zdolności motoryczne, pływanie, uczniowie, zajęcia pozalekcyjne, aktywność w grach.

MODERN PEDAGOGICAL APPROACHES TO THE JUNIOR SCHOOLCHILDREN' S MOTOR SKILLS FORMATION DURING EXTRACURRICULAR SWIMMING CLASSES

Ivan Somov

Postgraduate Student

Lesya Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-1200-3332

e-mail: Somovivan555@gmail.com

Serhii Kozibrotskyi

*Phd in Physical Education and Science, Associate Professor,
Associate Professor of Theory of Physical Education and Recreation,
Lesya Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-9112-4396
e-mail: Kozibrotskyi.Sergiy@vnu.edu.ua*

Nataliia Zakhosha

*Phd in Physical Education and Science, Associate Professor,
Associate Professor of Fitness and Cyclic Sports Department,
Lesya Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-1095-5738
e-mail: Zakhosha.Nataliya@vnu.edu.ua*

Volodymyr Zakhoshyi

*PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Sports Theory and Physical Education Department
Lesya Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-0921-565X
e-mail: Zakhoshyi.Volodymyr@vnu.edu.ua*

Abstract. The theoretical aspects of junior schoolchildren's motor skills and abilities in swimming during the extracurricular activities have been highlighted in the research. Emphasis is placed on the the game direction dominance of extracurricular swimming classes with children of primary school age. This methods of conducting classes is considered by specialists to be the most efficient for the junior schoolchildren. The junior schoolchildren's swimming motor skills formation should be considered in bipolar manifestation: on the one hand as a result of purposeful formation, and on the other as a productive means of performing motor skills. The game character swimming classes and the positive emotions caused by it strengthen physiological processes in an organism and all its bodies and systems' capabilities improving have been considered. Also they affect the mental processes, mobilize the personal liberty, perseverance in solving various swimming exercises on motor development. The value of games is that acquired qualities, skills, abilities are repeated and improved in modern, rapidly changing conditions.

Key words: motor skills, motor skills, swimming, junior schoolchildren, extracurricular activities, play activity.

**СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ НАВИЧОК
У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗНАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ПЛАВАННЯМ**

Іван Сомов

*аспірант Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-1200-3332
e-mail: Somovivan555@gmail.com*

Сергій Козіброцький

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації,
Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-9112-4396
e-mail: Kozibrotskyi.Sergiy@vnu.edu.ua*

Наталія Захожа

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри фітнесу та циклічних видів спорту,
Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-1095-5738
e-mail: Zakhosha.Nataliya@vnu.edu.ua*

Володимир Захожий

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури,
Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-0921-565X
e-mail: Zakhoshyi.Volodymyr@vnu.edu.ua*

Анотація. У статті висвітлено теоретичні аспекти формування рухових умінь і навичок у молодших школярів з плавання в процесі позанавчальної роботи. Наголошується на домінуванні ігрового спрямування позанавчальної роботи з плавання з дітьми молодшого шкільного віку. Такий спосіб проведення занять вважається фахівцями найпродуктивнішим у молодших школярів. Встановлено, що формування рухових умінь і навичок у молодших школярів з плавання потрібно розглядати у біполярному прояві: з одного боку, як результат цілеспрямованого формування, а з іншого, як продуктивний засіб виконання рухових задач. Встановлено, що заняття з плавання ігрового характеру і викликані ними позитивні емоції посилюють фізіологічні процеси в організмі і покращують роботу всіх його органів і систем. Також результативно впливають на розвиток психічних процесів, мобілізують волю, наполегливість у вирішенні різноманітних рухових задач з плавання. Цінність ігор полягає і в тому, що набуті якості, вміння, навички повторюються і удосконалюються в нових, швидкозмінних умовах.

Ключові слова: рухові уміння, рухові навички, плавання, молодші школярі, позанавчальні заняття, ігрова діяльність.

Вступ. Навчання і тренування в плаванні органічно пов'язані в єдиному учбово-тренувальному процесі. Як у навчанні, так і в тренуванні ставляться завдання вивчення і вдосконалення техніки плавання і поступового підвищення рівня тренуваності. Початкове навчання плаванню є першим етапом учбово-тренувального процесу, де вивчення техніки і освоєння навички плавання складають головне визначальне завдання разом із підвищенням тренуваності і вдосконаленням таких фізичних якостей, як сила, координація рухів, гнучкість, витривалість, швидкість, спритність.

Зазначимо, що основним у початковому навчанні плаванню є привчити дитину до води, навчити її без страху входити у воду, не боятися бризок. При цьому слід пам'ятати, що уміння вільно вести себе у воді приходить поступово. В одній дитині швидше, в другій повільніше. Тому форсувати цей процес не рекомендується.

Заняття з плавання приносять безспірну користь для дитячого організму. Практично немає категорії людей, яким протипоказане плавання та виконання хоча б легких фізичних вправ у воді. Вода дає можливість знизити навантаження на суглоби, серцевий м'яз та стінки судин.

Плавання також є ефективним засобом загартовування, воно підвищує стійкість до впливу низьких температур, робить організм менш сприйнятливим до простудних захворювань.

У 2017 році британська компанія Amateur Swimming Association провела масштабне дослідження щодо впливу плавання на людину. Його результати підтвердили, що заняття у воді покращують якість життя людей у будь-якому віці, а дітям від 3 років допомагають швидше розвиватися.

Водночас у результаті аналізу теорії та практики з окресленої проблеми можна констатувати, що сьогодні не існує єдиних підходів до навчання плаванню молодих школярів та формування в них рухових умінь і навичок з плавання.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати сучасні педагогічні підходи до формування рухових навичок у молодших школярів у процесі позанавчальних занять плаванням.

Завдання дослідження – визначити зміст сучасних вітчизняних та зарубіжних підходів до формування рухових навичок з плавання у молодших школярів у процесі позанавчальних занять.

Матеріал та методи дослідження. Для розв'язання зазначених завдань використано такі методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної літератури, медико-біологічної та спеціальної літератури, порівняння, систематизація інформації (для аргументування вихідних положень дослідження, узагальнення наявних даних).

Основна частина. Значення руху в житті людини настільки вагоме, що часто в науці воно трактується як першооснова людського буття. За своєю суттю рухова функція організму людини є супутньою до будь-яких внутрішніх і зовнішніх проявів її життя та поведінки. Особливу роль у активній взаємодії людського організму із зовнішнім середовищем відіграє діяльна форма реагування як прояв сукупності рухових дій та актів. Рухова діяльність виступає необхідною умовою задоволення спочатку природних, біологічних, а згодом соціальних потреб людини, нормального функціонування та розвитку організму і особистості загалом. Індивід, як суб'єкт рухової діяльності, народжуючись анатомічно і фізіологічно незрілим у виконанні рухової функції, у своєму онтогенезі проходить стадії її дозрівання та опанування широким руховим репертуаром. Загалом, якщо взяти до уваги розмаїття життєвих потреб та видів діяльності, а також обставини, в яких вони відбуваються, то важко передбачити числовий вимір рухів і дій, які має здійснити людина протягом свого життя. Це ж стосується і їх якісного вияву.

У теорії і методиці фізичного виховання, як особливій галузі педагогічної науки, проявляється постійний дослідницький інтерес до вивчення сутності та удосконалення процесів формування і розвитку рухових умінь та навичок. Цей феномен посідає особливе місце в навчально-виховному процесі закладів загальної середньої освіти. Зокрема, до стратегічних загальних цілей в системі вітчизняного фізичного виховання у першу чергу традиційно відносять навчання руховим діям, зокрема формування життєво важливих умінь і навичок. (Худолій, 2008: 218). Тобто таких умінь і навичок, які дають змогу індивіду доцільно і раціонально управляти власним тілом для вирішення рухових завдань не лише у фізкультурно-спортивній, а і в різноманітних галузях діяльності та побуті.

Необхідність опанування школярами рухових умінь і навичок викликана рядом причин об'єктивного і суб'єктивного плану. Перш за все це зумовлене розмаїттям рухових ситуацій, з якими попутно в повсякденному житті постійно стикається кожна людина. Їх первинна незвичність і повторюваність, простота і складність ставлять перед індивідом завдання вирішувати їх оптимальніше, раціональніше, швидше (Круцевич, 2017: 156).

Необхідність кількісного і якісного освоєння рухових умінь і навичок зумовлена і фізіологічними особливостями людського організму.

Отже, аналіз наукових досліджень, що стосуються вивчення анатомо-фізіологічних, психологічних та педагогічних особливостей дітей молодшого шкільного віку, засвідчив наявність певних типологічних закономірностей онтогенезу у цей віковий період. Вони вирізняються як поступовістю, рівномірністю, так і гетерохронністю, асинхронністю дозрівання та протікання фізіологічних і психічних процесів та функцій. У цей час найбільш інтенсивно дозрівають та розвиваються різні органи і системи організму, що забезпечують моторну функцію. Це особливо стосується вдосконалення опорно-рухової, серцево-судинної, дихальної, сенсорної систем. Відбувається перехід до складних довільних, організованих рухів та удосконалення систем управління ними. З'являється можливість реалізації нових класів рухових дій на основі об'єднання та модифікації наявних рухових умінь та навичок. Діти молодшого шкільного віку мають достатній, наближений до дорослого рівень опанування життєво необхідними, природними локомоторними актами та рухами, формування яких розпочалось ще в дошкільному віці. Особливо успішно розвиваються в молодших школярів фізичні якості швидкості, витривалості, спритності, сили, швидко-силової.

На фоні нових психологічних новоутворень та нової провідної діяльності в молодшому шкільному віці прогресують психічні процеси, набуваючи ознак довільності. Молодшим школярам притаманна пластичність психіки, активність, емоційність, підвищена реактивність, орієнтація на розважально-ігрову діяльність. Удосконалюється мотиваційно-потребнісна сфера. Педагогічні особливості молодших школярів зумовлені соціальними процесами адаптації до навчальної діяльності і опанування соціальним статусом школяра.

Загалом, молодший шкільний вік за своїми анатомо-фізіологічними та психолого-педагогічними особливостями є сенситивним періодом для удосконалення рухових можливостей та безпосередньо рухових умінь і навичок. Це один із найсприятливіших для моторного розвитку вікових періодів онтогенезу, коли «здібності дітей до освоєння техніки рухів настільки значні, що багато нових рухових умінь набуваються без спеціального інструктажу» (Бальсевич, 1981: 191). Наукові дослідження вікових закономірностей удосконалення рухової діяльності молодших школярів здатні послужити основою для теоретико-методичних підходів осучаснення методичних підходів до навчання плаванню молодших школярів.

Оскільки поле людської свідомості відносно вузьке, то воно не здатне одночасно утримувати велику кількість різних за своїм характером компонентів рухового акту. Автоматизація, тобто переведення в навичку, простих рухів або значної кількості елементів складного рухової дії, допомагає включити в поле свідомості тільки найголовніше, пов'язане з виконанням основних рухових завдань. (Коц, 1998: 59). Володіння міцно сформованими руховими навичками з основних рухів дозволяє осмислювати завдання, що виникають у непередбачених ситуаціях будь-якої діяльності, зокрема плавання.

Оптимальність виконання руху можлива лише при напрацюванні умінь управління цими рухами. За умов набуття необхідних рухових умінь і навичок людина набуває звичних норм нервово-м'язового напруження, що оптимізує енерговитрати на рухові акти (Коц, 1998: 112) і загалом позитивно впливає на фізичний стан (на серцево-судинну, дихальну, нервову, м'язово-кісткову системи організму), а також сприяє розвитку фізичних якостей. Саме тому в онтогенезі кожна людина протягом життя розвиває кількісно і якісно рухові уміння і навички.

Фізіологія і психологія ці рухові утворення вивчає, в першу чергу, за структурою і механізмом протікання. Педагогічні ж науки, зокрема теорія і методика фізичного виховання, розглядають їх як об'єкт формування та можливостей впливу на удосконалення рухової дії і рухової діяльності загалом (Круцевич, 2017: 235). Саме тому педагогічні дефініції «рухова навичка» і «рухове уміння» будуються за зовнішніми ознаками, які виступають у ролі орієнтирів для діагностики цих явищ у навчальному процесі. Зокрема, це: здатності, рівні, ступені виконання рухової дії, автоматизм і ряд початкових, а також якісних, напрацьованих і натренованих рухових ознак.

Відразу ж уточнимо, що в діаді понять «рухове уміння» і «рухова навичка» останнє поняття будемо вважати провідним ще й тому, що саме воно здатне найбільше відобразити як головні орієнтири досягнень у здійсненні рухової дії, так і максимум зусиль, які докладаються з боку тих, хто навчає, і тих, хто навчається цій руховій дії, зокрема плаванню. Цінність рухової навички полягає в тому, що вона здатна надати будь-якій руховій дії певної завершеності та продуктивності.

Загалом, на основі проведеного аналізу пропонованого ученими розуміння сутності понять «рухове уміння» і «рухова навичка» ми визначили ряд стрижневих ознак (загальних і специфічних), притаманних цим поняттям, на які ми будемо орієнтуватись під час спостереження означених явищ у ході нашої експериментальної роботи.

Таке узагальнене уявлення про рухові уміння і навички як про функціональне утворення в межах рухової дії має суттєве значення для формування та актуалізації їх складових частин (рухової задачі, образу дії, збору необхідної внутрішньої інформації, елементів кінематичної та динамічної підсистем, врахування умов реалізації) і побудови таких їх зв'язків, на які повинно спрямовуватись навчання плаванню задля отримання конкретного рухового результату.

Наступний блок питань, над якими дискутують учені із приводу рухових умінь і навичок у галузі фізичної культури і спорту, стосується черговості появи цих явищ у фізичній підготовці, що з понять «рухове уміння» чи «рухова навичка» визначає вищий результат і досконалість рухової дії, наскільки самостійні чи відмежовані ці явища у своєму прояві.

Аналіз літературних джерел засвідчує, що у центрі вирішення окреслених проблем стоїть визначення авторами чіткої позиції відносно того, котре з понять відображає більш досконалу стадію опанування рухом (дією, діяльністю). Такий підхід називається ієрархічним.

Окреслені позиції авторів щодо ієрархії відносин між руховим умінням і руховою навичкою одночасно зумовлюють і черговість появи цих явищ у фізичній підготовці у плаванні. Якщо рухова навичка вважається більш досконалою, то процес її формування розпочинається з вироблення рухового уміння, і навпаки, якщо дотримуються іншого ієрархічного підходу. Ось як відповідну логіку описував Б.М. Шиян: «Збільшення числа повторень і корекції помилок приводить до невимушеного, плавного, безпомилкового, стабільного й економного виконання вправи. Вправа поступово автоматизується. Іншими словами, відбувається плавна трансформація уміння в навичку» (Шиян, 204: 84).

Аналіз літературних джерел свідчить, що за рубежом у межах досліджуваної нами проблеми активно вивчаються психолого-педагогічні особливості вироблення навичок, критерії їх класифікацій, шляхи удосконалення, роль тренера в цих процесах.

Значним сегментом досліджень є вивчення можливостей тренера у вирішенні завдань рухової підготовки вихованців. Особливе місце у цьому плані в сучасній науці і практиці посідає коучинг (coaching), розробка рекомендацій та методик, які навчають тренерів допомагати дітям реалізувати і розвинути свої фізичні можливості. Завдання ж коуча полягає в тому, щоб навчити дітей у швидкій послідовності реалізовувати ці фази, чим досягати досконалої навички. (Gilbert, Trudel, 2004). Загалом методологія коучингу спрямована на те, щоб зробити процес навчання орієнтованим на особистісні особливості кожної дитини.

У плані рухової підготовки учнів і спортсменів у зарубіжній фізкультурній і спортивній педагогіці склались традиції деталізованого підходу до конкретизації усіх необхідних рухових навичок та їх покрокового вивчення. Учені розглядають прояв рухової діяльності як розмаїття значної кількості рухових навичок, особливо в різних видах спорту, що різняться за цілями, завданнями, позами, швидкістю і ритмом, рівнем складності, значенням зовнішніх і внутрішніх стимулів тощо. Саме тому стає очевидним, що не можна застосовувати один спосіб у навчанні і вдосконаленні навичок (Czajkowski, 2002: 59). У зв'язку із цим на перший план і виходять завдання конкретизації і чіткого окреслення рухових навичок, що спонукає учених здійснювати пошук критеріїв для їх детальної класифікації.

Ще одним важливим напрямом дослідження рухових навичок зарубіжними ученими є прагнення віднайти шляхи оптимізації їх практичного використання. Власне цей напрям є особливо цінним у контексті нашого дослідження, оскільки при формуванні рухових умінь і навичок у молодших школярів з плавання важливе місце посідає використання у навчанні ігрового методу та ігор. При цьому підході формування рухових навичок не є самоціллю, значно важливішим вважається її вчасне і продуктивне застосування. Такої точки зору дотримується більшість зарубіжних учених. Дослідження, проведені британськими ученими (Werner, Thorpe, Bunker, 1996: 29) серед учнів шкіл, показали, що навіть належно сформовані за всіма методичними вимогами рухові навички не завжди гарантують успішну ігрову діяльність загалом. У певних екстремальних ситуаціях школярі не здатні приймати і реалізовувати швидкі рішення, застосувати ті навички, що вироблялись у них покроково протягом тривалого часу. Саме тому учні розробили нову технологію навчання, яку назвали «Навчальні ігри для розуміння (Teaching Games for Understanding – TGfU)». Вона відкидала традиційний постулат необхідності формування єдино правильних рухових навичок. Насправді, на думку авторів, цінність навички полягає не у скрупульозному відображенні досконалих технічних ідеалів. Значно важливішими є неординарність, власний стиль виконання рухової дії, відповідність індивідуальним фізичним особливостям, можливість досягнення поставлених завдань, присутність міркувань. У цій ігровій технології пропонувались такі шляхи піднесення продуктивності використання рухових навичок та їх удосконалення:

Набуття навичок для гри відбувається не наперед, а в контексті гри.

Увага фокусується на самій грі, її особливостях, завданнях, смислових сторонах, учні мають розуміти тактику гри, щоб отримати перевагу і прийняти правильне рішення.

Діти усвідомлюють значення кожної рухової навички власне для конкретного виду гри, у них виникає потреба в таких навичках.

Гравці самі (або з учителем, тренером) формують середовище гри (створять, модифікують), що дає змогу глибше проникнутися ігровою ситуацією. На основі пізнаних основних характеристик гри вони можуть придумувати нові правила («гратися формою»), знаряддя (за розміром, формою), місце та умови проведення.

На зміну традиційним питанням, які цікавлять учнів: «Як здійснюється ця навичка?», «Чи правильно я її виконав?» приходять запитання: «Навіщо це потрібно робити?», «Що можна придумати, щоб досягнути мети ще кращим способом?»

Технологія розуміння гри («Game Sense») набула популярності в багатьох англійських країнах (Австралія, Канада, Нова Зеландія, США та ін.). В Австралії вона використовується у викладанні фізичного виховання в початковій школі, де на ігри відводиться 65% і більше часу. Експериментальні дослідження учених (Turner, Martinek, 1999: 290) вказують на такі сильні сторони підходу TGfU:

Ігри виступають значним стимулятором у розвитку рухових навичок, усвідомленні необхідності і важливості конкретних навичок, щоб бути успішним, пізнанні власних рухових можливостей і навичок.

Поглиблюють знання щодо сутності, структури, особливостей ігор. Діти пізнають і розуміють подібність між іграми і необхідність досліджувати загальні принципи.

Значно вища продуктивність і ефективність застосування та актуалізації рухових навичок, ніж при традиційній методиці.

Інтелектуалізація ігор і використання в рухових навичках стратегічного і тактичного мислення, винахідливості, креативності. Стимулювання розвитку критичного мислення у вирішенні проблем.

Забезпечення успіху в руховій діяльності (у технічній методиці деякі учні можуть відчувати свою «неповноцінність» в оволодінні руховою навичкою), кожен відчуває себе вмілим гравцем.

Бажання грати, задоволення від гри, позитивні емоції, радість. Учні почувають себе більш розкуто, незакомплексовано (особливо ті, що недостатньо фізично розвинуті).

Аналіз зарубіжних наукових публікацій, що висвітлюють сучасні теорії та практику формування та вдосконалення рухових навичок, свідчить про значні здобутки вивчення цього феномену у біполярному прояві: з одного боку, як результату цілеспрямованого формування, а з іншого, як продуктивного засобу виконання рухових задач. Власне цю другу площину ми виокремлюємо як орієнтир для визначення провідного поняття нашого дослідження – розвитку рухових умінь і навичок з плавання в молодших школярів.

Фактично всі дослідники наголошують на домінуванні ігрового спрямування позанавчальної роботи з дітьми молодшого шкільного віку і підлітків у діяльності навчальних закладів високорозвинутих країн. Такий спосіб фізичного виховання вважається фахівцями найпродуктивнішим шляхом виховання школярів цієї вікової категорії.

Це зумовлено схильністю дітей молодшого шкільного віку до позитивних емоцій, радісної почуттєвості. Потужним джерелом яскраво виражених емоцій для них слугують різного типу ігри, зокрема сюжетні та рухливі, дозвілєво-розважальні вправи.

У наш час здійснюється інтенсивний пошук інноваційних технологій щодо вдосконалення рухової діяльності молодших школярів. Особливо популярним напрямом у здійсненні цих завдань стає створення предметного та віртуального ігрового середовища, яке б викликало в дітей молодшого шкільного віку прагнення постійно вправлятися у виконанні фізичних вправ і завдань під час навчання плаванню.

Досвід зарубіжних країн та вітчизняних шкіл засвідчує, що ігрова діяльність у позанавчальний час може мати пролонгований характер. Тобто ряд ігрових дій, що відбуваються періодично, пов'язаних між собою певними завданнями, сюжетом, змістом.

Висновки. Отже, проведений аналіз літературних джерел засвідчив значний науковий інтерес до ігрової діяльності як засобу, способу, методу реалізації завдань фізичного виховання молодших школярів та вагому оцінці її ролі в розвитку в них рухових умінь і навичок з плавання.

Заняття з плавання ігрового характеру і викликані нею позитивні емоції посилюють фізіологічні процеси в організмі і покращують роботу всіх його органів і систем. Також результативно впливають на розвиток психічних процесів, мобілізують волю, наполегливість у вирішенні різноманітних рухових задач з плавання. Цінність ігор полягає в тому, що набуті якості, вміння, навички повторюються і вдосконалюються в нових, швидко змінних умовах.

Таким чином, у таких умовах набувається властивість винахідливості або пристосувального маневрування, яке застраховує вироблену навичку від збивання і деавтоматизації. Ігрова діяльність, яка проводиться в позанавчальний час, наділена значним потенціалом подолання протиріч, що гальмують повноцінну реалізацію сенситивних можливостей молодших школярів щодо розвитку рухової діяльності. Базуючись на набутих у дошкільному віці різновидових ігрових умінь, учні початкових класів охоче беруть участь в ігровій діяльності, виявляють активність у створенні ігрових ситуацій, вибудові ігрових відносин та прояві рухових дій.

Загалом позакласна ігрова діяльність у початковій школі виступає потужним джерелом позитивних емоцій для дітей молодшого шкільного віку, зокрема в ході реалізації завдань розвитку рухових умінь і навичок з плавання в молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Бальсевич В.К. Физическая активность человека. Київ : Здоров'я, 1987. 224 с.
2. Коц Я.М. Спортивная физиология : учебник для институтов физической культуры. Москва : Физкультура и спорт, 1998. 202 с.
3. Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студентів ВНЗ фіз. виховання і спорту : в 2 т. / за ред. Т.Ю. Круцевич. Київ : Олімпійська література, 2017. Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. 382 с.
4. Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студентів ВНЗ фіз. виховання і спорту : в 2 т. / за ред. Т.Ю. Круцевич. Київ : Олімпійська література, 2017. Т. 2 : Методика фізичного виховання різних груп населення. 382 с.
5. Худолій О.М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навч. посібник. Харків : «ОВС», 2008. 406 с.
6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 272 с.
7. Czajkowski IZ. (2002) O swoistości w nauczaniu nawyków czuciowo-ruchowych. Sport Wyczynowy (3-4) , 58–67.
8. Gilbert WD, Trudel P (2004) Role of the coach: How model youth team sport coaches frame their roles. The sport psychologist 18(1), 21–43.
9. Turner, A., & Martinek, T. J. (1999). An investigation into teaching games for understanding: effects on skill, knowledge, and game play. Research Quarterly for Exercise and Sport, 70, 286–296.
10. Werner, P., Thorpe, R., & Bunker, D. (1996). Teaching games for understanding: evolution of a model. The Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 67(1), 28–33.

References:

1. Balsevich, V. K. (1987). Fizicheskaya aktivnost chelovyeka [Human Physical Activity]. K.: Zdorov'ya, 224.
2. Kots, Ya. M. (1998). Sportivnaya fiziologiya [Sports Physiology]: uchebnyk dlya institutov fizicheskoy kultury. M.: Fizkultura i sport, 202.
3. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia [Theory and Methods of Physical Education]: pidruch. dlia studentiv VNZ fiz. vykhovannia i sportu: v 2 t. /za red. T. Yu. Krutsevych. Kyiv: Olimpiiska literatura, 2017. T. 1, 382.
4. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia [Theory and Methods of Physical Education]: pidruch. dlia studentiv VNZ fiz. vykhovannia i sportu: v 2 t. /za red. T. Yu. Krutsevych. Kyiv: Olimpiiska literatura, 2017. T. 2: Metodyka fizychnoho vykhovannia riznykh hrup naseleennia, 382.
5. Khudolii, O. M. (2008). Zahalni osnovy teorii i metodyky fizychnoho vykhovannia [Basics of PE Theory and Methodology]: navch. posibnyk. Kharkiv: OVS, 406.
6. Shyian, B. M. (2004). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkoliariv [Theory and Methodology of Schoolchildren`s PE]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 272.
7. Czajkowski, I. Z. (2002). O swoistości w nauczaniu nawyków czuciowo-ruchowych. *Sport Wyczynowy*, 3 (4) , 58–67.
8. Gilbert, W. D, Trudel, P. (2004). Role of the coach: How model youth team sport coaches frame their roles. *The sport psychologist*, 18 (1), 21–43.
9. Turner, A., Martinek, T. J. (1999). An investigation into teaching games for understanding: effects on skill, knowledge, and game play. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 70, 286–296.
10. Werner, P., Thorpe, R., & Bunker, D. (1996). Teaching games for understanding: evolution of a model. *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 67(1), 28–33.